

بسم الله الرحمن الرحيم

آیت الله علیدوست در برنامه آفتاب شرقی

اصول اخلاق اجتماعی جلسه سی و دوم

وظیفه حاکمیت در دفاع از حق الناس

با توجه به مناسبتی که هست ما باید در خصوص حضرت زهرا سلام الله علیها روی دو نکته تاکید کنیم یکی بحث اسوه بودن برخی همچون شمس و قمرند که قرآن می فرماید: وَالشَّمْسُ وَالضَّحِيهَا وَالْقَمَرُ إِذَا تَلِيهَا كَمَا فِي سَائِرِ الْأَمْثَالِ لِقَدْ أَهْلَقْنَا الْوَجْهَ الَّذِي رَأَى السَّمَاءَ وَهُوَ يُرَاوِنُهَا وَأُخْرَىٰ وَسَوَاءٌ أَعْرَضَ عَنْكُمُ الْوَجْهُ الْآخِرُ ۗ سَوَاءٌ لَّكُمْ لَوْنُهَا وَمَا لَكُم مِّنْ عِلْمٍ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ. که در واقع شمس به پیامبر و قمر به امام علی علیه السلام تعبیر می شود. ماه و خورشید برای یک مکان نیست و من و شما با این که بارها و بارها ماه و خورشید را دیده ایم اما باز هم با دیدن این ها خسته نمی شویم. ما انسان ها پی داریم که خالند و رفتار و کردار آن ها می تواند اسوه باشد برای همه عالمیان .. کتابی است به نام دانشنامه فاطمی ، علاقه مندان بگیرند و مطالعه کنند و ببینند حضرت چگونه مادری و همسری است. و چگونه مدیریت کرده صحنه هایی که برای ایشان پیش آمده است، قطعا تصدیق خواهند کرد که ایشان خالد و ماندگار است. نکته دوم که بیشتر رنگ شیعی پیدا می کند این که حضرت ام الائمه است. این اطلاق به مراتب بالاتر از این است که به معنای صاحب رحم بودن است؛ ام یعنی اساس و بنیان و ریشه و ریشه امامت از فاطمه زهرا سلام الله علیها است.

و اما در رابطه با چهل و یکمین سالگرد انقلاب اسلامی باید عرض کرد که متناسب با برنامه باید گفت؛ زمان چهل سالگی به معنای بلوغ یک شخص است و راجع به انقلاب باید گفت حاکمیت است که باید اهل مراقبه و محاسبه و تفکر باشد با این که این ها بحث های فردی است .. زمخشری در کتاب تفسیر خود ذیل آیه سوره جمعه که می فرماید : **وَآخِرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ ۗ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ** در تفسیر خود می گوید وقتی پیامبر صلی الله علیه وآله این آیه را تلاوت فرمود در تفسیر افراد این آیه اشاره ای به سلمان فارسی کردند و فرمودند منظور سلمان هست و هم ولایتی هایش بعد هم ادامه دادند که : **لَوْ كَانَ الْإِيمَانُ مَنُوطًا بِالْأَرْتِثِ لَتَنَاوَلَهُ رِجَالٌ مِّنْ فَارِسٍ** [لذا این مردم که در لسان پیامبر این قدر بزرگ انگاشته شده اند]، لایق شفافیت اند لایق صداقت اند لایق خدمت اند ...

در خصوص حاکمیت و مجموعه وظایف او باید گفت که حاکمیت باید به گونه ای باشد که زمینه های احقاق حقوق را فراهم کند، اگر در جامعه حقوقی رعایت نمی شود معلوم است که جامعه اهل مراقبت نیست؛ جامعه اهل محاسبه نیست و جامعه اهل تفکر نیست؛ و اگر چنین شد در واقع دونفر محکوم و مقصرند یکی فردو دیگری کسانی که حکومت دارند.... کسانی که حاکمیت دارند موظف اند که افراد را به گونه ای بار بیاورند که افراد مراقب بار بیایند.. انسان ها سعی کنند اهل محاسبه و تف

کر و مراقبه باشند حدیثی است که از امام باقر علیه السلام که می فرمایند وقتی قائم ظهور می کنند ایشان دست قدرتشان را بر سرها می کشند و عقل و حلم انسان ها را بالا می برند.. **إِذَا قَامَ قَائِمًا وَضَعَ اللَّهُ يَدَهُ عَلَى رُءُوسِ الْعِبَادِ فَجَمَعَ بِهَا عُقُولَهُمْ وَكَمَلَتْ بِهِ أَخْلَامَهُمْ** ... اگر حاکمیت جلو این ها را نگیرد و باعث رشد مردم شود جلوی بسیاری از خلط ها و خبط ها گرفته می شود. جلوی بسیاری از قصور و تقصیرها گرفته می شود. مسئولین باید این موارد را مد نظر داشته باشند جایی نشسته اند که پر مسئولیت است انسان یا

لباسی را نمی پوشد یا اگر پوشید باید به لوازمش هم ملتزم باشد؛ گاه حاکمیت کاری می کند که به سود همه جامعه است و گاه عده ای معین و گاه کاری می کند که به ضرر همه است و گاه عده خاص؛ اگر قصوری نبوده باید جبران کند و نباید به قاعده احسان تمسک کرد باید از مال شخصی خود ونه بیت المال مسئول آن چه را خسارت زده است از اموال مردم ، جبران کند. و جریان ضمان به خود همین مسئولین بر میگردد و مشمول مرور زمان هم نمیشود و جبران خسارت را از هر زمان که میسور بود باید انجام داد... اما گاه ممکن است عبور از بحران مستلزم یک اقدام اساسی باشد که آن ها ممکن است مستلزم خسارت برای عده ای باشد؛ مقالاتی نوشته شده راجع به ضمان دولت و گفته شده که دولت باید به هر مقدار که ضرر زده است، جبران کند و طبیعتاً متمول و غیر متمول هم ندارد.. ضمان و مسئولیت مدنی فقیر و غنی نمی شناسد.. لذا باید در یک فرایند تعریف شده ای این ضمان تعریف شود و حاکمیت هم جبران کند... اما اگر مصلحت پشتوانه مباحث باشد جریان فرق می کند و در پروسه جبران خسارت ممکن است ضعفا اولویت یابند بر فقرا و حتی به نسبت هم به آن ها بیشتر داده شود...

دولت مصداق بارز محسن است براساس این آیه که : لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يَنْفِقُونَ حَرْجٌ إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

محسن ضامن نیست به این معنا که از خودش ادا کند؛ اگر تصمیماتی که دولت گرفته صحیح بوده ؛ شخص نماینده یا وزیر و دولت مسئول نیست. آن چه مطرح شد به این معنا نیست که اگر اقدامی اشتباه بود پس همه این حق را دارند که مراجعه کنند و ... اما به این معنا است که هر چه مصلحت اقتضا کند ، حاکمیت موظف است که بلا استثنا انجام دهد.. و باید تمام تلاش ها به این سمت و سو باشد که خسارت ها به حداقل برسد که ضمان و مسئولیتی هم ایجاد نشود...